

Zásady výživy hydiny v drobnochovoch

Základom úspechu v chovoch všetkých druhov hospodárskych zvierat je kvalitná a vyvážená výživa. Dodržiavaním zásad správnej výživy vie chovateľ svojim zvieratám zabezpečiť harmonický vývin, rast, dobrý zdravotný stav a úžitkovosť.

Na vytvorenie optimálnej kŕmnej dávky je nevyhnutné poznať potreby a nároky hydiny na jednotlivé výživné látky obsiahnuté v krmovinách a následne ich vedieť vhodne skombinovať. Pri zostavovaní kŕmnych dávok treba prihliadať aj na plemeno, úžitkový typ a spôsob akým hydinu chováme. Hydina chovaná vo vonkajších výbežoch alebo pasienkovým spôsobom má odlišné nároky na zloženie kŕmnej dávky ako hydina chovaná v halách na podstielke alebo v klietkach. Vonku si hydina sama obohacuje kŕmnu dávku o hmyz, drobné živočíchy, semená burín a čerstvé zelené krmivo. Taktiež sa skôr dostane k humínom, látkam podporujúcim trávenie a detoxikáciu. V halách, kde je hydina kŕmená koncentrovanými krmivami sú nároky na vyváženú výživu o to vyššie. Čo sa týka zastúpenia jednotlivých živín v kŕmnej dávke sledujú sa dusíkaté látky (bielkoviny), tuk, cukor, škrob a esenciálne aminokyseliny. Pomer živín je rovnako dôležitý ako ich obsah v krmive. Bielkoviny 20 %, tuk 5%, ľahko stráviteľné cukry 5 % a škrob 35 – 40 %. Ak chovateľ pozná výživnú hodnotu jednotlivých krmovín, nie je pre neho problém zostaviť zodpovedajúcu kŕmnu dávku. Dôležité je podotknúť, že nie každá krmovina spĺňa tabuľkové normy pre obsah živín. Chovateľ by sa mal u predajcu a pestovateľa informovať aká je skutočná výživná hodnota krmiva a aj ho sám senzoricke zhodnotiť. Na kvalitu krmovín vplýva veľké množstvo faktorov, no najmä počasie, doba zberu, kvalita osiva, škodcovia a skladovanie. Chovateľ, ktorý kŕmi hydinu kompletnými kŕmnymi zmesami, by si mal vybrať vždy tú, ktorá je vhodná pre danú vekovú kategóriu, plemenný či úžitkový typ. Výrobcovia zmesí bilancujú výživnú hodnotu jednotlivých zmesiek tak, aby čo najlepšie zodpovedala potrebám živín danej kategórie zvierat.

Tráviaca sústava hydiny je prispôbená na trávenie zrnín. Bez problémov však trávi aj zelené krmivo, okopaniny a zvyšky z domácnosti. Medzi tráviacimi sústavami jednotlivých plemien a druhov hrabavej hydiny sú rozdiely v dĺžke a využití predkladaných krmív. Najlepšiu konverziu krmiva má kura domáca a najhoršiu perlička, ktorej tráviaca sústava je viac prispôbená na trávenie drobných semien burín a hmyzu. Vzhľadom na to sú perličky vhodné do extenzívnych chovov, kde majú šancu doplniť kŕmnu dávku o živočíšnu bielkovinu a súčasne čistia hospodársky dvor od hmyzu a škodcov. V drobných a záujmových chovoch sa kŕmne dávky zostavujú z jadrových a objemových krmív v kombinácii s minerálnymi a vitamínovými doplnkami. Základ kŕmnej dávky (aj v kompletných kŕmnych zmesiach) tvoria zrniny. Najvhodnejšie sú pšenica, kukurica, jačmeň, ovos, varená raž, proso, ľanové a slnečnicové semeno. Zrniny sa hydine predkladajú vo forme jemných a hrubých šrotov v závislosti od veku hydiny. Na zvýšenie percenta vlákniny sa zvyknú primiešavať pšeničné a jačmenné otruby. Vláknina výborne čistí tráviacu sústavu, ale v kŕmnej dávke by mala byť zastúpená maximálne v množstve 3 - 6 %. Jednotlivé komponenty rastlinného pôvodu môžeme rozdeliť do dvoch základných skupín na energetické a bielkovinové. Komponenty musia byť skombinované tak, aby pokrývali dennú potrebu živín a aby súčasne nebol prebytok jednej kategórie krmív, čo by viedlo k metabolickým poruchám z dôsledku nevybilancovania kŕmnej dávky. Medzi energetické krmivá patrí kukurica, pšenica, ryža,

jačmeň a melasa. Bielkovinové krmivá sú sójové šroty a bôby, hrach, lupina, ľan a slnečnica. Krmivá živočíšneho pôvodu sú tiež výborným zdrojom bielkovín a aminokyselín, nevyhnutných pre stavbu organizmu. Vhodné sú varené vnútornosti a krv zvierat, rybia múčka a rybie zvyšky, mleté kosti, mliekarenské výrobky a zvyšky, živočíšny tuk, vajíčka a vaječné škrupiny. Živočíšne krmivá sú veľmi výživné a vysoko energetické, preto by mali byť brané ako vedľajšie krmoviny dopĺňujúce základnú krmnu dávku tvorenú zrninami. Pri prekrmení hydiny živočíšnymi krmivami dochádza k metabolickým poruchám a k zlyhaniu činnosti obličiek a pečene. Na obohatenie sa do krmných dávok pridáva zelené krmivo (trávy, lucerna, ďatelina, žihľava) a zelenina (mrkva, kel, kapusta, repa, zemiaky), ktoré obsahujú veľké množstvo vitamínov a škrobu v prirodzenej a ľahko využiteľnej forme. Mladým a rastúcim zvieratám treba do krmných dávok pridať minerálne a vitamínové premixy. Jedná sa hlavne o hydinu chovanú v uzavretých priestoroch bez prístupu do vonkajšieho výbehu. Z domácností to môže byť naklíčené obilie, droždie, drvené kosti, vaječné škrupiny. Z priemyselne vyrábaných Plastin a Vitaplastin forte. Pri nedostatku vápnika sa podávajú kalciové tabletky. Dôležité je sledovať pomer fosforu a vápnika v predkladanom krmive. Bez potrebného množstva fosforu nevie hydina vápnik využiť a krmne doplnky nie sú účinné. Pomer vápnika a fosforu by sa mal pohybovať v rozmedzí 1 : 9-12.

Krmiť môžete hydinu celým zrnom, kompletnými zmesami a obilnými šrotmi samostatne alebo v kombinácii s objemovými krmivami. Okopaniny a zelenina pôsobia ako zvlhčujúca prísada, čo robí krmivo pre zvieratá atraktívnejším. Pri skrmovaní okopanín treba dávať pozor na vysoký obsah škrobu (hlavne zemiaky). Takisto pri skrmovaní zrnín a šrotov musíte dbať na vyrovnanie výživnej hodnoty krmiva. Kukurica je vysoko energetická a samotná sa vôbec neodporúča podávať výkrmovej hydine. Zvieratá sú veľmi žravé a ľahko pretučnejú. Ak chováte hydinu s prevažne bielymi pierkami vyvarujte sa skrmovaniu mrkvy v období preperovania. Betakarotény v nej obsiahnuté farbja novovytvorené perie do žltá. V inom období je mrkva výborným zdrojom vitamínov. Sója je bielkovinové krmivo, ktoré je pri nedostatku cukrov v krmive ťažko stráviteľné a môže spôsobiť metabolické poruchy. Ovos obsahuje veľké množstvo vitamínu E a odporúča sa ho podávať najmä v období pred znáškou. U kohútov podporuje chuť k páreniu a u sliepok zvyšuje intenzitu znášky. Výbornými krmovinami sú pšenica a tritikale (hybrid pšenice a raže), ktoré je vhodné krmiť ako celé zrnó, najmä pri večernom kŕmení. V zimnom období, kedy sú noci dlhé a studené môžete hydine podávať aj samotnú kukuricu aby sa vyrovnali straty energie na tvorbu tepla. Celkovo v zimnom období môže krmna dávka obsahovať viac energeticky bohatých komponentov, predovšetkým pri extenzívnom a výbehovom spôsobe chovu, kde nedochádza k umelej kontrole klímy ako pri chove v halách. Ako príklad uvádzam zloženie kukurično – sójovej krmnej zmesi, ktorá najlepšie vyhovuje vysokým nárokom hydiny na množstvo a kvalitu živín.

Komponent	%
Obilniny (kukurica, pšenica)	60-70%
Sójový extrahovaný šrot	15 -25%
Živočíšne múčky	2-6%
Prirodzené vitamínové doplnky	2-4%
Kŕmny tuk	2-3%
Minerálno-vitamínový premix	1-7%

Pri skrmovaní okopaním a zelených krmív je dobré pridať jemne mletú soľ v množstve do jedného percenta. Ak kŕmite aj kompletnými kŕmnymi zmesami nie je potrebné pridávať soľ, nakoľko je už v nich obsiahnutá. Hydina pre zdravý rast a vývoj nevyhnutne potrebuje esenciálne aminokyseliny (lyzín, metionín, tryptofán, izoleucín a valín) obsiahnuté v tuku, oleji a loji, ktoré sú navyše zdrojom zinku a železa. Potreba esenciálnych aminokyselín závisí od plemena, pohlavia, koncentrácie živín v kŕmnej dávke. Dalo by sa povedať, že v priemere asi 630 mg na kus a deň. Na zvýšenie konverzie krmiva a lepšie vstrebávanie vitamínov a minerálnych látok odporúčam používať prípravky s obsahom humínových kyselín, čo prospieva nielen tráviacej sústave ale aj celému organizmu..

Nemenej podstatnou zložkou kŕmenia je pitná voda a grit. Voda musí byť zdravotne nezávadná a vždy čerstvá. Hydina by mala mať prístup k vode po celý deň. Spotreba vody sa pohybuje okolo 0,5 l na kus a deň. Hlavne v období znášky je dostatočné množstvo vody veľmi prospešné. Stačí, aby nosnica nemala v tomto období prístup k vode len jeden deň a znášku to môže zastaviť až na päť dní. Zdroje pitnej vody pre hydinu by mali byť kryté a dobre zásobované čerstvou vodou aspoň raz za 24 hodín. V letnom období aj 3 krát denne. Pri čistení je vhodné napájačky dezinfikovať. Problémy môžu nastať predovšetkým pri vonkajších napájačkách so stojacou vodou. V takom prípade sa vodný zdroj stáva zdrojom nákazy, najmä ak k napájadlu majú prístup aj voľne žijúce vtáky. Vo väčších chovoch sa odporúča používať kvapkové a miskové napájačky, ktoré sú vhodné predovšetkým z hľadiska hygieny a ekonomického hospodárenia s vodou. Pri použití kvapkových napájačiek nevzniká odpadová voda a riziko vonkajšieho znečistenia je takmer nulové.

Hydina má viaceré špecifiká tráviaceho traktu. Jedným je hrvoľ, ktorý slúži na zhromažďovanie potravy a drobných kamienkov, piesku a gritu. Druhým špecifikom je svalnatý žalúdok, ktorý hydine slúži ako zuby. Za pomoci kamienkov a gritu sa v ňom potrava tlakom rozomieľa a takto namletá prechádza do žľaznatého žalúdka kde je následne trávená. Nestrávené zvyšky spolu s gritom odchádzajú análnym otvorom, preto k nemu hydina potrebuje stály prístup. Potreba gritu je opodstatnená hlavne v halových a klieťkových chovoch, kde zvieratá nemajú prístup k pôde a piesku. Podstatná je aj veľkosť zrníček gritu. Pre mladú hydinu a prepeličky je vhodné zvoliť jemnejšie mletý grit. Starším vyhovuje väčšia zrnitosť.

Kŕmenie hrabavej a vodnej hydiny je v mnohých ohľadoch rovnaké. Koncentrácia a pomery živín potrebné na záchov a produkciu sú u dospelých jedincov porovnateľné hlavne

v drobnochovoch s možnosťou vonkajšieho výbehu. Množstvo potrebných živín sa líši v odchove mláďat nosivých a výkrmových typov. Pri výkrme treba oveľa viac dbať na dostatok potrebných živín, vitamínov a správny pomer minerálnych látok kvôli neuveriteľne vysokej intenzite rastu. V neskorších štádiách vývoja treba dohliadať, aby u hydiny nedošlo k pretučneniu, hlavne ak rátame s reprodukciou a odchovom mláďat. Vodná hydina má radšej vlhčené krmne zmesi, ktoré môžu obsahovať aj vodnaté zvyšky z kuchyne. Príliš vlhká zmes hrabavej hydine lepí zobáky a spôsobuje problémy pri konzumácii, naopak vodná hydina si krmivo aj sama namáča a vodnaté krmne dávky pre ňu nie sú problémom.

Či už chovateľ preferuje chov vodnej alebo hrabavej hydiny, vonku alebo v uzavretých priestoroch, hierarchia princípov kŕmenia sa v zásade nemení. Na prvom mieste sú kvalitné krmoviny, na druhom obsah živín v kŕmnej dávke a na treťom mieste je ich správny pomer spolu s obsahom vitamínov a minerálnych látok v požadovanom pomere. V drobnochovoch nie je problém podávať zvieratám pestrú stravu zloženú z väčšieho množstva komponentov, ktoré umožňujú hydine vyberať a kombinovať jednotlivé krmoviny podľa individuálnych potrieb jedinca.

Ing. Ľudmila Pospíšilová
VETSERVIS s.r.o., Kalvária 3, 94901 Nitra
ludmila.pospisilova@vetservis.sk

Použitá literatúra:

V. Malík a kol., 1995, Chov hrabavej hydiny, ANIMAPRESS

E. Horniaková a kol. , 2010, Kŕmenie neprežúvavcov, Vydavateľstvo SPU

E. Chmelničná a kol., 2008, Technológia chovu malých hospodárskych zvierat, Vydavateľstvo SPU